

AYSEL ÇAVUŐLU

**ŞİRİN
VE
KARTOPU**



DESTEK MEDYA GRUBU

GENÇ DESTEK: 74
EDEBİYAT: 38

AYSEL ÇAVUŞOĞLU
ŞİRİN VE KARTOPU

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Destek Yapım Prodüksiyon Dış Tic. A.Ş.

Genel Yayın Yönetmeni: Özlem Esmergül

Üretim Koordinatörü: Semran Karaçayır

Editör: Zümrüt Bıyıklıoğlu

Son Okuma: Devrim Yalkut

Sayfa Düzeni: Melike Doğan

Çizer: Selin Canpolat

Sosyal Medya-Grafik: Mesud Topal-Nursefa Üzüm Kalender-Samet Ersöz

Genç Destek: Şubat 2023
Yayıncı Sertifika No. 43196

ISBN: 978-625-441-862-4

© Genç Destek

Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul

Tel. (0) 212 252 22 42

Faks: (0) 212 252 22 43

www.destekdukkani.com

info@destekyayinlari.com

facebook.com/DestekYayinevi

twitter.com/destekyayinlari

instagram.com/destekyayinlari

Deniz Ofset – Çetin Koçak

Sertifika No. 48625

Maltepe Mahallesi

Hastane Yolu Sokak No. 1/6

Zeytinburnu / İstanbul

Tel. (0) 212 613 30 06



Destek Dukkan

Genç Destek, Destek Yayınları'nın tescilli markasıdır.



AYSEL ÇAVUŞOĞLU

Resimleyen: Selin Canpolat

**ŞİRİN
VE
KARTOPU**



genç DESTEK

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	5
1. BÖLÜM	
KAHVALTI SOFRASINDA BAŞLAYAN KARTOPU MASALI.....	7
2. BÖLÜM	
KARTOPU'NUN YOLCULUĞU.....	25
3. BÖLÜM	
ŞİRİN KIZ KARTOPU'NUN PEŞİNE DÜŞÜYOR	39
4. BÖLÜM	
ÖZGÜR ATLAR GEZEĞENİ.....	49
5. BÖLÜM	
ÜNİVERSİTE HEYECANI.....	65
6. BÖLÜM	
BÜYÜK KAVUŞMA	75
7. BÖLÜM	
TÜM HAYVANLAR ÖZGÜR KALANA DEK.....	91

TEŞEKKÜR

“Bu kitabın ortaya çıkmasındaki teŐvik edici çabaları için sevgili yazar Oya Akizmeci’ye, kitabımın editoryal yanını özenle destekleyen sevgili editör Zümrüt Bıyıklıoğlu’na sonsuz teŐekkürler. *Şirin ve Kartopu*’nun yaratılmasındaki emekleri çok büyük oldu. Unutmayacağım...”



1. BÖLÜM

KAHVALTİ SOFRASINDA BAŞLAYAN KARTOPU MASALI

Şirin o gün erkenden kalkmıştı. Sabahları erken kalkmak çocukluğundan gelen bir alışkanlıktı. Ama o sabahki erken kalkışında başka bir enerji vardı, torununun ziyareti. Torunu Ali hemen uyansın istiyordu. Onunla kahvaltı sofrasına birlikte oturmak, kendi çocukluk anılarını paylaşmak için sabırsızlıkla bekliyordu.

Şirin elli dört yaşında emekli bir matematik öğretmeni idi. Esmer, ince, uzun boylu, keskin yüz hatları olan güzel bir kadındı. Saçlarının tamamı nerdeyse beyazlamıştı, uzun saçlarını hep ensesinde topuz yapardı. Atletik bir yapıya sahipti. Bunu, uzun yıllar boyunca at binmesine borçluydu. At binmek hem zihinsel hem de fiziksel olarak ona hep çok iyi gelmişti.

Kendisi gibi öğretmen olan eşi Serhat ile Türkiye'nin değişik yerlerinde görev yapmıştı. Hemen hemen gittiği her yerde mutlaka at binmek için bir yer bulurdu. Şimdi Ankara'nın Cebeci semtinde yalnız oturuyordu. Eşini dört yıl önce kalp krizi

nedeniyle kaybetmişti. Yaşadığı büyük üzüntüyle de yine at binerek ve torunu Ali ile zaman geçirerek baş edebiliyordu. Beşevler'deki binicilik kulübünde haftada en az iki kez at binme imkânı bulabiliyordu.

Torunu Ali sekiz yaşındaydı ve Şirin'in tek kızı olan Zehra'nın oğluydu. Şirinlerin ailesinde kıvrıkcık saçlı kimse yoktu ancak Ali'nin kumral saçları kıvrır kıvrırdı, tıpkı babası gibi. Koyu kahverengi, iri gözleri hep merakla bakıyordu. Yerinde duramayan, hep soru soran, sürekli deneyler yapan, güler yüzlü bir çocuktu. Yarıyıl tatili için anneannesinin yanına gelmişti ve tam bir hafta kalacaktı.

“Anneanneeee ben uyandım. Sen neredesin?”

Ali uyanmıştı. “Anneanne” diye bağırın sesi evin içini birdenbire neşeyle doldurmaya yetmişti.

“Canım günaydın. Mutfaktayım, sana kahvaltı hazırlıyorum” diye cevap verdi Şirin. Ali çoktan yanına gelmiş, anneannesine sarılmıştı bile.

“Anneanne, hani beni erkenden kaldıracaktın? Seninle geçireceğim zaman azalıyor çok uyuyunca. Daha çok anlatacakların var bana.”

Şirin torunuyla uzun sohbetler etmeyi çok seviyordu. Çok da güzel anlatıyordu. Mesleğinden gelen bir özellikti, çocukların dikkatini nasıl çekeceğini iyi biliyordu. Bir gece önce çok yoğun kar yağışı başlamıştı. Ali'yle birlikte karı seyredelerken Şirin önceki gece yaptıkları sohbeti hatırladı.

Ali ve Şirin o gece pencereden, sokak lambalarının ışığında muhteşem kar yağışını seyrediyorlardı. Lapa lapa yağan kar Şirin'i çocukluğuna götürmüştü.

“Biliyor musun Ali, benim memleketim Kağızman'da çok kar yağar. Aynı böyle lapa lapa... Bazen günlerce durmaz. Kapımızın, bacamızın önü kardan kapanırdı. Evden dışarı çıkmamız mümkün olmazdı. Ancak babamız kürekle bir tünel açar ve bize yol yapardı. Böylece evin dışına çıkabilirdik.”

Şirin bir süre sustu, torununun yüzündeki tepkiyi görmek için bekledi. Ali çok şaşırılmıştı. Kapının önündeki tüneli hayal etmeye çalışıyor gibiydi. Birden “Hani buradan İstanbul'a giderken içinden geçtiğimiz Bolu Tüneli gibi mi anneanne?” diye sordu.

“Tam da öyle ama tabii ki çok çok daha küçüğü, sadece bir insanın geçebileceğı büyüklükte ve etrafı taştan, betondan değil kardan” diye cevap verdi Şirin. Ardından anlatmaya devam etti:

“İşte o bembeyaz memleketimde, aynı kar gibi beyaz olan bir atım vardı. Hatta adı da Kartopu'ydu.”

Şirin'in gözleri dolmuştu ama Ali bunu fark etmedi. Anneannesine atları bu nedenle mi çok sevdiğini sordu. Şirin boğuk bir ses tonuyla “Evet” dedi.

Ali “Anneanne Kartopu nasıl bir attı? Bana anlatsana” diye ısrar etti bu defa.

Şirin “Bak ne diyeceğim sana, şimdi geç oldu. Senin yatman gerekiyor. Ama tatilde tam yedi gün birlikteyiz. Sana Kartopu'nu, memleketimi, babamı bol bol anlatacağım. Yarın sabah başlarız” diye yanıtladı.

Ali hemen başlasın diye ısrar ettiyse de sonunda anneanne galip geldi ve Ali uyumaya razı oldu. Ali'yi yatırdıktan sonra Şirin tekrar pencerenin önüne oturdu ve dışarıda yağın karı izlerken geçmişe gitti. İlk aklına gelen bir tartışmaydı, babasının ve annesinin tartışması...

Yine böyle lapa lapa karın yağdığı zamanlardı. Kapılarının önü daha gece olmasına rağmen kapanmıştı. Sabah evden çıkabilmeleri için kapı önünün kürenerek açılması gerekiyordu. Dışarıda tam bir fırtına vardı. Şirin'in annesi Fatma çok telaşlanırdı böyle durumlarda. Ya evde kapalı kalırlarsa, ineklerini sağlamak için evlerinin yan tarafında bulunan ağıla gidemezse, kümesteki tavuklarına ulaşamazsa?...

Telaşa eşine dönüp şöyle demişti: "Yusuf, şu kitabı elinden bıraksan da kapının önünü açsan. Çok sinirleniyorum, sadece kitap okuyorsun. Evin işleriyle hiç ilgilenmiyorsun. Her şey benim sırtımda. Ne var şu kitaplarda!"

Aslında Yusuf çok yardımcı olurdu Fatma'ya, köyün diğer erkeklerine hiç benzemezdi. Ayrıca çok da severdi karısını. Ancak Fatma okuma yazma bilmediği için onu çok kıskanırdı. Tüm huysuzluğu bu yüzdendi.

Yusuf "Fatma merak etme, sabah erkenden kalkıp hem kapının önünü hem de ahırın önünü küreyeceğim. Ne zaman evde kapalı kaldık? Kağızman'ın karı bitmez. Buna alışmalısın artık. Telaşlanma. Hem ne demek kitaplarda ne var! Bilgileniyorum, öğreniyorum. Öğrendikçe farklı dünyalar olduğunu görüyorum. Çocuklarımıza güzel tavsiyeler verebilmek için okuyorum. Bunca değerli yazarımızın yazdığı romanlarla başka şehirleri, insanları, olayları öğreniyorum, tanıyorum. Benim için

okumak dünyadaki en güzel şey. Keşke okulumu yarıda bırakmak zorunda kalmasaydım” diye cevap vermişti.

Şirin’in babası Yusuf Mertoğlu Kafkas göçmeniydi. Ailesi ile Kağızman’a yakın bir köye göç ettiklerinde daha on iki yaşındaydı. Kafkasyada, asıl memleketlerinde okula başlamıştı. Okumayı yazmayı biliyordu. Çok iyi Çerkezce ve Rusça konuşabiliyordu. Türkçeyi buraya geldiklerinde öğrenmişti. Babası da annesi de okuma yazma bilirdi. İkisi de lise mezunuydular.

Geçmişteki savaşlardan ötürü binlerce Kafkasyalı 1860’lı yıllarda yoğun bir şekilde Kafkasya topraklarını terk etmek zorunda bırakılmıştı. Göç daha sonra da yıllarca azar azar devam etti. Yusuf ve ailesi de bu göçlerden biriyle gelmişti. Ama maalesef Yusuf köye yerleştikten sonra öğrenimine devam edememiş, o yaşta çalışmak zorunda kalmıştı. Babası küçük bir arazi almış, orayı ekip biçmeye başlamıştı. Yusuf ailenin en büyük çocuğuydu ve babasına yardım etmeliydi. Annesi satın aldıkları derme çatma köy evini adam etmekle uğraşırken bir yandan da kardeşlerine bakıyordu. Yusuf’un kendinden küçük bir erkek, bir de kız kardeşi vardı.

Annesi de babası da okumayı çok severlerdi ve bu alışkanlıklarını Yusuf’a geçirmeyi başarmışlardı. Diğer kardeşleri Yusuf gibi okumaya düşkün değildi. Bunda küçük yaşta geldikleri yeni memleketleri Kağızman’ın etkisi büyüktü. O dönemde Kağızman çok geri kalmış bir ilçeydi. Yeterli okul ve öğretmen yoktu. Yolları çok kötüydü. Halkı da zaten okumanın öneminin farkında değildi. Yıl, 1948’di.

Geri kalmışlık sanki bu bölgenin kaderiydi. Büyük ve güçlü aileler toprakların çoğuna sahipti. Göz alabildiğine toprak vardı ama köylülerin kendilerine ait tarlası yoktu. Tek bir ailenin

sahip olduğu tarlalarda çalışıyor ve karşılığında çok az ürün alıyordularđ. O yüzden de yoksullardđ. Kadınların durumu daha da kötüydü, yaşamları hakkında karar alamayan, başlık parası ile satılan birer mal gibiydiler.

Bölgedeki geri kalmışlığın bir nedeni de savařlardđ. 93 Harbi, Sarıkamış faciası halkın geleceğe olan umutlarını kırmıştı. Geçim kaynakları olan tarım ve hayvancılığı geliştirmek yerine büyük kentlere göç etmeyi tercih eder olmuřlardđ.

İşte bu nedenlerden dolayı yeni geldikleri yerde ne Yusuf'un ne de kardeşlerinin okuma şansı oldu. Anne ve babası zaten g ettikleri yeni topraklarda tutunabilme mücadelesi vermekteydiler. Çok zlseler de çocuklarının okumaları için ayrıca bir mücadeleye girememişlerdi.

Yusuf'un öğrenim hayatı eski memleketi Kafkasya'da gittiği 5 senelik ilkokuldan sonra bitmişti ama okumak gibi çok güzel bir alışkanlık kazanmış ve bunu hiç bırakmamıştı. Bulduğu her şeyi okurdu, gazete, dergi, kitap... Bykşehre bir sebeple gidip gelenlerden hep kitap sipariş ederdi. Askerliğini İstanbul'da yapmıştı. O zaman da parasını hep kitaplara yatırmıştı.

Çok uzun boylu olduğu için ona Uzun Yusuf diyorlardđ. Hem çok kitap okuduğundan hem de sakin yaradılışından dolayı köy halkı onu bilge kişi bellemişti. Köyde kimin derdi olsa koşarak en bilgili kişi olarak benimsedikleri Yusuf'a gelip danışırdı. Onun en doğru çözümü bulacağına, doğru yer ve kişilere ynlendireceğine emindiler. İyi ki Uzun Yusuf vardı.

"Biliyorum, biliyorum... Çok merak ediyorum neler yazıyor o kitaplarda..." diye cevaplamıştı Şirin'in annesi Fatma. Sesinde bir kıskançlık seziliyordu.

Bunun üzerine Yusuf “Fatma biliyor musun? Senin için bir sürprizim var. Geçen gün köyümüzün öğretmeni Yavuz Bey’e bu yaz üç ay boyunca okuma yazma kursu yapıp yapamayacağını sordum. Onun da aklından geçiyormuş, iyi olacağını söyledi. Dün de kahveye gelip duyurusunu yaptı. Sana söyleyecektim. Tam netleşmesini bekliyordum. Ama madem yeri geldi, söyleyeyim dedim. Ne dersin? Çok heyecanlı değil mi?” dedi.

Fatma donup kalmıştı. “Nasıl yani, olabilir mi acaba?” der gibi bakakalmıştı. Yusuf devam etmişti: “Öğretmenimiz özellikle kadınların kursa katılmasının önemini anlattı. Köy halkı hiç ilgilenmedi. ‘Biz öğrendik de karılarımız mı kaldı?’ diye homur homur homurdandılar. Bunun üzerine ben de ‘Beyler, öğretmenimiz çok doğru söyler. Kadınlarımız, kızlarımız okursa onların yetiştireceği çocuklar da ilerde doktor, mühendis, avukat, öğretmen olurlar, ülkemizi çok geliştirirler, bilimle, ilimle uğraşan bir ülke her zaman lider olur, halkının yaşam koşulları yükselir, geri kalmışlıktan kurtulur. Ayrıca okumuş toplumlar hayvanları ve doğayı da sever ve kollar. Her şey okumakla başlar, bu çok güzel bir çaba. Öğretmenimizin çabasını boşa çıkarmayalım. Gelin hep birlikte özellikle de kızlarımız ve kadınlarımız için eğitim seferberliği başlatmak isteyen köy öğretmenimize destek olalım’ dedim. Şimdi de o okula birlikte her gün gidip köy halkına örnek olalım diyorum. Var mısın Fatma?”

Annesinin yüzündeki o heyecanı dün gibi hatırlıyordu Şirin. Kadın sevinçten sadece sesi titreyerek “Olur” diyebilmişti.

Gerçekten de yaz geldiğinde köyün öğretmeni okuma yazma kursu açtı ve Yusuf söz verdiği gibi Fatma’yla birlikte her

gün 6 kilometre uzaklıktaki köy ilkokuluna zaman zaman atıyla, zaman zaman da yürüyerek gitti, geldi. Akşamları gaz lambasının sönük ışığında ona ödevlerinde yardım etti. Fatma kısa zamanda okumayı söktü. Hikâyeler okumaya başladı. Yusuf gibi onun da elinden kitap düşmez oldu.

O yaz Şirin'in babası sadece eşini değil, ev ev dolaşıp tüm kadın ve erkekleri de okuma yazma kursuna katılmaları konusunda ikna etmişti. Ayrıca düzenli olarak gidip gelmelerinin de takipçisi olmuştu. Yavuz öğretmene yardımcı öğretmenlik yapmış, harfleri, hecelemeyi, çizgi çizmeyi öğretmişti.

Kahvede köyün erkeklerine çocuklarını, özellikle de kız çocuklarını okutmaları konusunda sürekli konuşmalar yapmaya devam ediyordu. Yusuf, kadın erkek eşitliğine inanırdı ve bunu Fatma'ya olan yaklaşımında da gösteriyordu. Şirin böyle düşünen bir babası olduğu için çok şanslıydı.

Şirin bir süre bu düşüncelerle yağın karı seyrettikten sonra gidip yattı.

Kahvaltı sofraları çok zengindi. Yumurta, kızarmış ekmek, tereyağı, bal ve Şirin'in kendi elleriyle yaptığı çilek reçeli Ali'nin iştahını kabartmıştı. Şirin torununa kahvaltıdan sonra Kartopu'nun hikâyesini anlatacağına söz vererek çayını da alıp sofraya oturdu. Birlikte güzel bir kahvaltı ettiler.

Kahvaltıdan sonra pencerenin önüne geçtiler, dışarıyı bütün gece yağın kar yüzünden bembeyaz olmuştu. Hikâye anlatmak için çok güzel bir gündü.

Ali pencerenin önünde duran eskiden kalma divanının üzerine çıkmış, yerini çoktan almıştı. Anneanesi de torununun yanına çayını da alıp oturdu ve başladı anlatmaya:

“Yıl 1975... Doğduğum yer Kağızman’da yaşıyorduk. Kağızman Kars’ın bir ilçesidir. Kuzeydoğu Anadolu’dadır.”

O sırada Şirin ayağa kalktı ve duvarda asılı duran küçük bir haritanın üzerinde Kars’ın yerini gösterdi. Sonra da “Bak biz buradayız” diye Ankara’nın yerini gösterdi ve yerine oturarak devam etti.

“Soğuk bir memleketdir. Her şeyi ekip biçmeye elverişli değildir. Yüksekte olması ve hava sıcaklıklarının sonbahar aylarında düşmesi, hasat mevsiminin de bu aylara denk geliyor olması Kağızman’da tarımı olumsuz etkiler. Bu nedenle çoğunlukla soğuğa dayanıklı tarla ürünleri ekilir. Sert iklim yüzünden her yıl hasadın iyi olmama riski vardır. Dolu, kırgın, kuraklık veya aşırı yağış bölgede sıkça görülür. Benim babam Uzun Yusuf da çiftçiydi. Babasından kalma meyve bahçeleri vardı. Asıl geçimini elma bahçelerinden sağlardı. Sadece Kağızman’da yetişen ve adına uzun elma dedikleri elmadan yetiştirirdi.”

Şirin biraz mola vermek için kalktı; kendine bir bardak çay daha koydu.

“Sana da güzel bir paşa çayı yapayım mı?” diye sordu Ali’ye.

Ali “Evet anneanne, isterim” dedi. Çaylarını aldılar, Şirin devam etti:

“Senden bir yaş küçüktüm. Yani yedi yaşındaydım. Biraz yaramaz bir kızdım. Çok hareketliydim. Oyun oynamaya bayılıyordum. Sürekli kapının önünde arkadaşlarımla kovalamaca,